

FÓIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

<p>Prețul Abonamentului : Pentru Austro-Ungaria pe an . . 5 fl. — cr. " " " pe 1/2 an. 2 " 50 " " România și străinătate pe an . 14 franci " " " " pe 1/2 an 7 "</p>	<p>Prețul inserțiunilor : Pentru publicații oficiale, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 cuvinte 3 fl., până la 200 cuvinte 4 fl., de aci în sus 5 fl.</p>	<p>Correspondențele sînt a se adresa redacțiunii „FÓIA DIECESANĂ“; Era banii de prenumerațiune și inserțiuni la Tipografia diecesană în Caransebeș.</p>
---	---	--

Cuprinsul: Cultul divin în biserica veche creștină, continuare. — Spicuri istorice. Columna lui Traian, continuare. — Discursul presidential al dlui I. Vulcan la deschiderea adunării generale a societății pentru fond de teatru român, în Caransebeș. — Recensiune. — Varietăți. — Provocare.

Cultul divin în biserica veche creștină.

(Continuare din Nrul 38).

Atât aflăm în cărțile Test. nou cu privire la cultul divin creștinesc. Că nu s'a ordinar prin lege nimica în cauză, poate fi pentru că în⁺ vor un rind religioasă, amintim că în⁺ și în⁺ adins să lase acest lucru a se organiza după înțelepciunea și libertatea creștinilor și după impulsul lor din lăuntru. . .

Și creștinii au aflat calea de a venera pre Ddeul lor și ai presta cuviinciosul cult.

Să vedem dară cum serveau creștinii cei dintâi Ddeului lor; și anume cum îl venerau ei în casă (cult privat) și cum în adunările lor bisericesci? (cult public).

Cultul privat era cu deosebire de două feluri: seu că se făcea privind familia întrăgă, ori că se făcea de o anumită persoană special pentru sine și era condiționat de timp determinat.

Ce privea felul dintâiu, care se poate numi biserica din casă, apoi acela se sevărsa de comun în următorul mod: Îndată ce se sculau dimineața, se adunau cu toții la olaltă și își făceau rugăciunile (precum acesta se vede din *Chrysostom* om. I. despre rugăciune); laudau și mulțâmiau lui Ddeu pentru ocrotirea și conservarea lor din noaptea trecută, implorând ajutorul și darul său și pentru ziua, care se începe. Și aceste le făcea stăpênul cășii, afară decă din întemplantare era un preot de față. Este de presupus, că după aceste își mărturiseau simbolul credinței lor, în puterea căruia se manifestau ei de creștinii, înarmându-se astfel contra a tot felul de primejdii și ispite.

Maî departe nu mă îndoesc, că vor fi cetit că-

teva piese din s. scriptură, precum erau obicinuiți ei a face acesta în tot timpul și în urmare și la aceste ocazii nu s'a putut trece cu vederea.

Că și-au avut ei orele anumite pentru rugăciune, adică ora a treia, prumutat ei dela iudovi, cari împărțeau ziua în patru ore mari: în întâia, a treia, a șesa și a noua; din cari cele trei din urmă erau ordinate pentru rugăciune. Óra dintâiu se începea la șese ore dimineața (calcularea noastră) și dura până la nouă. Óra a treia începea dela nouă până la doispredece, spre închipuirea vremii aceleia, în care s'a pogorit du-chul stânt asupra Apostolilor; óra a șesea se începea la doispredece și dura până la trei spre închipuirea rugăciunii lui *Petru* din casă în ceasul al șeselea — *Fapt. Ap. 10. 9*; — óra a noua se începea dela trei până la șese ore séra, spre aducerea aminte a mergerii lui *Petru* și *Ioan* la biserica Ierusalimului (v. Șaguna, loc cit.).

Împărțirea acesta a fost adoptată de creștinii în timpurile ulterioare, deși eu nu afirm deloc, că s'a observat ea așa de punctual în sevășirea cultului lor din casă. La améđi înainte de a se pune ei la prânz, se citeau câteva pagini din biblie; ér când era prânzul pus pre masă, atunci se implora asupra lui binecuvântarea lui Ddeu, carele este isvorul tuturor darurilor (*Clemente Alex., stromata [tapeturii]; Tertullian, apolog. c. 39*); care obiceiú astfel îl observa evlaviosul împ. *Teodosiu cel tinér*, că el nici când nu mânca ceva, nici chiar o smochină seu o altă pomă, până ce nu a mulțâmit mai nainte lui Ddeu, creatorul atotputernic (*Sozomen, în prefața ist. bis.*). Maî departe obicinuiau a face semnul cruci atăt asupra mâncărilor cât și asupra beuturilor, pre-

cum această expres adevărate *Tertullian* (despre „rugăciune“ c. 3.) și *Origen* (despre Iov 2.), care cest din urmă ni-a și conservat aceea formulă de rugăciune, care cu rădicarea ochilor spre ceriū se pronunța așa: „Tu Dómne! care dai nutremént la tóte făpturile, binecuvéntă cele puse pre această masă. Căci tu Dómne ai đis, că decă am bea ceva și de mórte, nu ne va strica, decă la aceea vom chema numele tēu. Ei bine Dómne! carele ești mare și puternic, ia dela aceste bucate tot rēul și stricăciosul, că mărit ești în vecii vecilor.“ Afară de aceste mai cântau ei și cântări și psalmi (*Ciprian*, ep. către Donat), care a fost un obiceiū așa de frumos, că *Clemente Alexandrinul* (despre „educațiune“ 2) îl recomândă creștinilor. *Chrisostom* (om. pslm 40) insistă cu totdeadinsul „ca bărbații să stărue a învăța muerile și copii lor astfel de cântări, cari să le cânte ei la lucrurile lor ordinare, cât și cu deosebire la masă, fiindcă cântările aceste dđeesci sânt o doftoric sublimă contra ispitelor. Căci de óre-ce diavolul nici când nu este așa de ocupat ca la masă de a ne pune cursă séu prin nemoderare și voluptate ori prin o veselie necumpétată: așa este fórte bine a ne înarma cu psalmi atât înainte cât și după masă, in-tonând împreună cu muerile și copii nostri cântări spirituale în onórea lui Dđeu.“ Nu mai puțin ceteau ei și din biblie ceva. Ér când se termina prânzul, atunci îl încheiau éráș cu rugăciune, mulțamind lui Dđeu pentru mâncare și beutură și rugându'l ai împărtăși cu de aceste după bunătatea sa și mai departe. Așa observau ei atuncea religiunea, pentru ca nu cumva să se primeđuescă sufletul, când corpul se hrănește (*Vasilie cel mare*, ep. către Grigorie).

Aprópe în modul acesta petreceau ei đina întregă până la sosirea nopții, când éráș înainte de culcare chemau familia lor la rugăciune; la mezul nopții éráș se sculau la rugăciune (*Clem. Alex. loc. cit.*). Acesta a fost un obiceiū fórte vechiū și nesmintit își trage originea din timpurile primitive ale persecuțiunilor, când nu le era permis a-se aduna đina, ci trebuiau nóptea să-și țină adunările lor sfinte. Și cu tóte că acest obiceiū a devenit mai apoi incomod, totuș el se continuă în mânăstiri de către frații de acolo.

Dar pre lângă acest cult, care se sevêrsa în tóte cășile creștinesci, mai erau creștinii cei dintăiū fórte zeloși de a petrece tot timpul în virtute și evlavie. Ei se rugau fórte mult precum ne spune *Eusebiu* (ist. bis. cartea 2. cap 23.) despre *Jacob cel drept*, că acesta mergea în tótă đina la biserică și aci atăta se ruga lui Dđeu în genunchi pre pardosélă, până când i-s'a înțepenit genunchiū. Tot așa ne spune și *Nazianzanul* (despre *Gorgonia*) despre evlaviósa lui soră *Gorgonia*, că genunchiū ei de îndelungata rugare atăta s'au înțepenit, încât au părut a fi lipiți de pământ. Ér *Constantin cel mare*, cu tóte că zăcea pre el o guvernare vastă, totuș în tótă

đina se sepăra de tóte societățile și intrând în cabinetul séu își sevêrsa în genunchi rugăciunea sa lui Dđeu (*Eusebiu*, viața lui Const. cartea 4. cap 22). Ba pentru ca se șcie lumea, cât de conșciu este el de datorința sa, a dispus ca chipul séu încădrat în aur ori depins pre un stêlp să represinte postura unei persóne rugătóre în genunchi, cu mâinile întinse și cu ochii rēdicați spre ceriū (*Euseb. loc. cit.*).

Mai departe ceteau creștinii cei dintăiū cu mare diligență și evlavie în biblie, pentru ca prin această să se întărescă în cuvéntul lui Dđeu, ca care au privit și prețuit ei aceea carte. Cu privire la biblie a muștrat *Nazianzanul* (ep. 43.) pe pretinul séu *Grigorie din Nyssa* pentru că acesta a negles s. scriptură și s'a pus pe scriitorii profani pentru de a să face mai bine orator decât creștin. *Augustin* (confess. 3.) mărturisesce „că după convertirea sa, s. scriptură a fost plăcerea sa cea mai mare, față de care tóte celelalte scrieri (chiar și *Cicero*, pre care el de altcum îl stima fórte) sânt nulă“. Și această carte își dedeau creștinii cei dintăiū truda cea mai mare pentru de a și-o întipări în inimă și în memorie. Despre *Teodosie cel tinêr* aflăm (*Socrate ist. bis. VII. c. 22.*), că el în tótă đina se scula fórte de dimineță, cântând alternativ cu frații săi cântări de laudă și mulțamită lui Dđeu. S. scriptură o cunoscea el întregă, discursând despre ea cu episcopii, când acestia erau la curte, ca și când singur ar fi fost un episcop bētrîn. Tot așa aflăm și despre *Origen* (*Euseb. ist. bis. VI. c. 2.*), că fiind abia prunc i-a dat tatăl séu să învețe câteva pașage din s. scriptură, ér el nu numai că s'a aplecat spre această cu cea mai mare voie, ci a scrutat și după sensul lor, așa că întreba pre tatăl séu, că ce înțeles are cutare pasagiū? Ne spune despre el *Ieronim* (ep. către Marcell.) dintr'o epistolă care i-a scris'o lui un mare preten al séu, că — *Origen* — nici când nu se punea la masă, fără de a fi cetit ceva din biblie; nu s'a culcat nici când, fără de a fi cetit mai mainte ceva din ea. . . Îndată ce și gata rugăciunea sa, se punea pre cetirea din biblie, și după cetire éráș făcea rugăciune.

Valente, un preot din biserică din Ierusalim, un bētrîn respectabil, atât era de versat în s. scriptură, că putea reproduce din memorie pagini întregi din ea (*Euseb. ist. bis. II. c. 11.*). Tot la acest loc aflăm și despre *Ioan*, un mărturisitorii egiptén, — pre care *Eusebiu* singur l'a vėđut și auzit, — care cu tóte că amândoi ochii îi erau scoși și corpul lui era strugit în mod crudel, totuș în totdeuna putea reproduce din memorie ori și care pasagiū din s. scriptură a ambelor Testamente. „Auzindu'l pentru prima óră — đice *Eusebiu* — în adunarea publică (în biserică) am cugetat, că citeșce din carte, dar apropiindu-mă de dēnsul am aflat cum stă trēba și decí nu m'am putut mira de ajuns“. „De plăcerea acestei cărți — đice *Nazianzanul* (or. 12.) — am părăsit eu de bună voie tóte lucrurile etc“.

Acastă carte a fost un izvor de bogăție, din care și au adunate o comoră ddească; din cartea acesta și-au câștigat ei mare știință, precum ne spune *Ieronim* (epitaf. lui Neпоіian) despre *Neпоіian* (episc. din Egipt din secl. III.), că acesta prin necontenita cetire în biblie și meditare asupra ei și-a făcut sufletul său o bibliotecă a lui Christos; tot *Ieronim* ne spune și despre o văduvă evlavioasă cu numele *Blessila*, care era de o constituție așa de slabă, încât abia se ținea pe picioare, cu toate aceste însă nici când n'ăi aflat'o, fără de a avea biblia în mână.

Nu erau creștinii cei dintâi așa de egoiști, ca știința bibliei să și-o conserve numai pentru sine, ci o comunicau și copiilor și slugilor lor, stăruiind cu totdeainsul ai întări pre toți în disciplina lui Christos. *Eusebiu* (în „viața lui Constantin“ IV. c. 51, 52.) spune despre *Constantin*, că *grăja lui cea mai mare față de copii săi a fost aceea, de ale asigura fericirea sufletului lor, plântând în inima lor sămēnta pietății și introducându-i în cunoștința lucrurilor divine. Er când i-a luat să guverneze cu el, atunci totdeauna îi sfătuia și cu gura și în scris, ca cunoștința și frica lui Ddeu, a împăratului lumii, să o prefereze ei față de toate lucrurile lumii, ba chiar și față de salutea imperiului însuș. Acesta a fost cauza, că atât de mult lauda *Nazianzanul* (or. 10.) pre mamă sa. Adecă ea nu s'a consacrat lui Ddeu numai pentru sine singură, și n'a fost crescută în frica lui Ddeu numai pentru sine, ci ea a făcut aceste pentru ca să lase moștenire copiilor ei. Drept aceea fiica sa *Gorgonia* a și fost o demnă moștenitoare a principiilor sfinte ale mamei sale, așa că ea cu tot zelul pășa pre urmele mamei sale, și nu numai că reținea pre bărbatul ei dela păcat, ci și copii și nepoții ei i-a crescut în frica lui Ddeu (*Nazianz.* or. 11.)! . .*

Sub astfel de disciplină a fost crescuți atunci creștinii; li-se plânta de timpuriu religiunea, care propășea așa, încât nici nu puteai merge la câmp fără de a auđi pe plugarii cāntānd *Aliluia*, pe secerătorii intonānd un cāntec sacru și pe vieri cāntānd psalmii lui *David* (*Chrisostom* om. asupra psalmului 116.).

(Va urma).

Spicuri istorice.

(din Dr. *Heinr. Franke*: „Zur Geschichte Traians und seiner Zeitgenossen“ de *P. Broștean*).

V. Columna lui Traian.

(Continuare din Nr. 37).

Cornistii dau în prezența și după ordinul Împăratului semnul pentru începerea bătăliei. Acesta era prerogativa lor; apoi tot ei aveau să deie în prezența Împăratului semnalul, când avea să se aplice asupra unui soldat pedepșa de mōrte.

Traian înteeșce soldații, a transporta cât de

uite granele aduse pe carē și pe cai, — în tabera fortificată.

Purtătorii de vulturi și de stēguri pășesc cu semnele lor sub sunetul cornului.

Avantgarda de soldați ușor armați, și de trupe auxiliare, Germani, Panoii, Iliri, Dalmatinii cu arcuți și săgeți.

Vulturul unei legiuni, cu stēgul imperial, care se pōrta lângă Împăratul înainte de a da acesta semnul prin cornistii pentru începerea bătăliei și de a desemna locul, unde avea să se stăvereze tabera.

Geometrii merg înainte, spre a alege locul pentru taberă. Prefectul taberii ordonază aci rădicarea corturilor și locul pentru materialul militar.

Soldații tramiși pentru furagiare afară din taberă, taie cu secerile lor grānele de pe teritoriul inamic și le duc legate în snopi, pe spatele lor în taberă; alții pasc caii lor, conduși pe acel teritoriu.

Soldații țin pază, ca nu cumva inamicul să suprindă pe camaradii lor tramiși afară și imprăsciați pentru furagiare.

Un castel al Dacilor aprōpe de tabera romană, prevēduta cu o garnisonă. O pază a Dacilor, cari pregătesc un atac.

Soldații romani, ușor armați, plec pentru recunoșterea taberei inimice. O patrulă inimică îi atacă, dar se retrage erăș.

Romanii ocupă un lagher fōrte întărit al inamicilor, trec prin dīnsul cu semnele lor, luând cu sine mașinele și scările pentru întrebuintarea lor la atacurile viitoare.

Soldații romani se încercă a se sui pe zidurile unei cetăți. Asediații resping atacul prin sagetile lor și prin aruncarea stāncelor. Romanii aduc scări de lemn, le pun pe ziduri și le cuceresc prin omoruri cumplite. Prāschiarii opresc pe Daci, a se apropia de ziduri. Un Roman taie capul unui inamic cu o lovitură, încât trunchiul corpului remase pe zid. Un Dac tiner, frumos cade în luptă. Scările sunt de de lemn și sēmānă cu cele de ađi.

Un soldat raporteză lui Traian, că inamicul din cetatea fōrte întărită să apără din resputeri, că Romanii suferă fōrte mult prin dese atacuri și sunt periclitaiți, decă nu li se va trāmite ajutoriu. După aceea alergă Împăratul cu pretorianii spre a-se impregna cu trupele celelalte pentru un asalt general.

Rōte, pe care să aduceau mașinele de asalt până la zidurile cetății.

Dacii se aruncă contra Împăratului în marșul lui, spre a-l împedeca întru împreunarea trupelor ajutătoare cu cele de impresurare. Să încinge o luptă, în care inșe Romanii remān învingători.

Săgetarii romani în panțere și cu coifuri, aruncă săgetile lor asupra inamicului.

Un Dac să muncesce, a rēdica un petroniu de pe pamēnt, spre a-l svirli asupra inamicului.

Traian conduce în persōnă asaltul asupra unui lagher întărit din natura și din artă, care să apără

de garnisonă dacică cu multă tenacitate. După luarea lui se derimă, spre a nu mai putea fi inamicului de nici un folos, decât cumva l'ar recastiga, căci din această tabără i conturbă inimiile pe Romani, de a se prevedea, cu lemne, furagiu, arme și bucate.

Soldatii romanii tae lemne și le îngrămădesc pentru diferite trebuințe.

Un subrege dac, carele a părăsit pe Decebal, se supune lui Traian și ingenuchiând i rōgă pe acesta de grația sa. Jur împrejur stau pretoriani, pe ale căror scute se vād diferite embleme parte zugravire, parte sculptate.

Locuitorii unei cetăți împresurate de armata română și în care bătnea fōmetea, se resolvă în desperația lor a se jertfi mai bine pe sine și pe ai lor, decât a se da pradă și a deveni sclavi la Romani. Deci ei aprind cetatea lor și ard tesauzele lor grămădite la un loc; apoi ucid tōte femeile și toți pruncii lor, și plec în tăcerea nopții din cetate. Ei pōrtă cu sine pe un tinēr mort prin beteșug sau prin fōmete, apoi pe un moș apăsāt de bētrānce și scapă într'o pesceră largă, situatā la pōlele unui deal, departe de inamic.

Dacii refugiați din cetate se sinucid prin otrava, care o beau. Unul caută să prevină altuia întru consumarea beuturii aducătoare de mōrte, îndesându-se pe lângă un vas plin de otravă, care se află în mijlocul lor și din care se împărta cu ulciōre fiecărui a porțiunea sa. Unii, la cari otrava ș'a făcut efectul, zac morți aci, alții cad murind la pământ, er' alții se chinue cu otrava în corpul lor.

Dărimăturile armatei dacice fug peste deluri colțurose și pieșise urmând unui bălaur scăpat din bătălie.

Împăratul nu vrea să asculte pe Dacii, cari i implora grația lui, pentru-ca pré de multe ori a rupt pacea și a escitat mânia lui. Din contra el apucă cu mâna stēngă mănieriul spadei, cu care era încins, er' cu cea dreptă colțul mantauci sale militare, în semn, că voesce să continue resbelul. Cornistul dă semnul de atac. Stēgul și celelalte semne militare plec înaintea pretorianilor, cari urmēză Împăratului, încungiurat de tribuni.

Să împarte bucate între soldați. Un veteran îngrijesce distribuirea, măsurând fiecărui soldat rațiunea sa cu o măsură anumită, er' soldatii primind bucatele în disagii lor, le duc în corturile lor. Apoi mai pune a fiecare legiune o cantitate de bucate într'un sac deosebit, pentru ca în cas, de a muri vr'un camarad al lor, să-i pōtă acoperi spesele de înmormēntare. Această parte se păstra de portătorii semnelor militare într'o corfă separată.

Împăratul ține o cuvēntare cătră conducătorii semnelor militare, ai cohortelor și centuriilor. Unuia, a cărui cap e acoperit cu o pele de leu, se pare, că i sa luat semnul militar, purtat de dēnsul până aci, pentru vre o crimă comisă de dēnsul, er' celoralaltii li se recomandă mai multă activitate.

Soldați usor armați es din pōrta pretorie și se prepară a completa întărirea taberei.

Soldați tae lemne, și le aduc zidarilor, alți aduc pētră cioplită și sculptatā cu tipuri. Cu astfel de material se rădicau ziduri, cari se întindeau în puțină îndepărtare de taberă.

Două centurii de pretoriani țin pază înaintea cortului imperial. Semnele lor militare se vād înțepate în pământ,

Solii Regelui Decebal se rōgă de pace, nefiind înse ascultați de Traian.

Un pod de lemn peste un rēu. Soldatii trec pe dēnsul la malul celalalt.

Un arsenal de năi pe Dunăre, unde se fabricau luntre, barce și năi. O cantitate mare de lemne, îngrămădite spre acest scop, care se spărgea cu dalte și alte instrumente de tăiat, apoi se scobeau și se împreună cu cuic de metal.

Dacii încercă un asalt pentru a recăștiga o cetate cucerită de Romani, sūnt înse respinși cu mari perderi. Romanii împresurați se apēră vitejesce prin asvērlierea bucăților de stānci peste ziduri asupra Dacilor.

Romanii, cari se susțin în cetate, arată cadavrul unui dac fruntaș cădūt în atacul cetății și spāndurat de pe un par dasupra zidului pentru batjocura devinșilor.

Dacii, după respingerea împresurării se tem, că împresurații vor căpăta sucurs; deci rădicând împresurarea, se retrag.

Traian agrăesce două legiuni, cari stau înaintea lui, laudă vitejia lor, i îndēmnă la împlinirea datorințelor în decursul mai departe al resboiului și le promite onoruri.

Traian află tesaurul lui Decebal, care era ascuns sub albia riului Sargeția. Tesaurul se transportă în taberă romană și se împarte între soldați, fiscu și erariu; erau vase de aur și de argint, unele în mărime straordinară, apoi diferite petre scumpe și unelte de mare preț pentru casă; tōte depuse în corfe admirabile.

Vēdēnd Decebal reședința sa perdutā, țera sa supusă Romanilor, și tesaurul sēu aflat de acestia, ținu o cuvēntare cătră soldatii sei, în care se vaetă despre nefericirea lui și le împărtesce resolvirea sa, a se jertfi unei mōrte voluntarā, spre a scăpa de sclavism și de rușine. Mulți dintre Daci desaprōbă acest decis, alții observă o tăcere, și alții promiteau a urma esemplul regelui lor eroic.

Decebal în desperația sa se sinucide, străpungēnduși peptul cu un pumnal. Mulți dintre fruntași se sinucid în acelș mod. Precând unii se sinucid, încuragiēză alți la asemenea fapte și se rōgă de amicii lor pentru lovitura de mōrte.

Mulți Daci se supun lui Traian și i vestesc mōrtea lui Decebal.

Cavaleria romană bate pe cea dacă și o preface, apoi deșertă, prădeză și supune partea cea-

laltă a țerii, face o mulțime de fruntași ai poporului prinsoneri, le lăgă mâncile cu curele în dos și îi transportă.

Cortul imperial în tabără. Capul și mâinile amândouă taiate alui Decebal li-se arată prinsonierilor dacă și gardei imperiale spre suprinderea lor. Dacăi deplâng sôrtea regelui și a lor proprie, ăr' Romanii și esprimă bucuria lor asupra învingerii deurtate și păcii apropiate.

Pretorianii, cari țin paza înaintea cortului Imperatului în tabără.

Resturile armatei dace, care sau fost refugiat prin munți, se nimicesc de Romani. Aceia, cari se prind cu armele în mâni, se rezervă pentru triumf. După aceia se urcă Romanii în locurile cele mai tari și mai greu de cucerit, le prădeză și le derimă.

Tabloul unei vite, care sémănă mult cu un taur selbatic, ceea ce arată sêlbătécimea țerii muntose, care s'a ocupat mai pe urmă.

Un cerb alcu-alces sau alce. —

Tabloul unui ȕeu.

Dacăi fruntași se supun și se conduc în captivitate. Soldații romani pradéză, dërimă și aprind cetățile părăsite de dacăi.

Locuitorii orașelor cucerite emigréză, purtând pruncii de mână, ăr' rêmășițele de casă pe spatele lor. Ei mână taurii și oile înaintea lor. Portul femeilor și copiilor dacăi se vede foarte bine pe acest tablou.

(Va urma).

Discursul prezidențial al dluî I. Vulcan

la deschiderea adunării generale a societății pentru fond de teatru român, în Caransebeș, la 17/29 Septemvre 1889.

Onorabilă adunare generală!

Nu pot sê tănuesc, că emoționat ieu cuvântul sê deschid această adunare generală a Societății pentru fond de teatru român.

Întrunirea acêsta, în care vöd cu plăcere și o ghirlandă frumösă de dame, rêvnind toți pentru un scop nalt și mare, pentru un scop cultural-național, face sê-mi tresară de bucurie inima și sê-mi tremure buzele, când vreau sê talmăcöse acêsta impresiune.

Căci ce impresiune pöte fi mai mișcătore pentru un om de inimă, decât aceea când vede pe frații sêi de un sânge adunați sê lucreze pentru cultura națională?!

Trăim în secolul civilizației, când nu puterea brutală, ci numai cultura înalță popöarele. Dar numai în general nici cultura nu este de ajuns; trebuie sê aibă și ea un atribut ce-i dă putere, un timbru anume, particular al ei, ce o deosebesce de alte culturi; acest atribut, acest timbru este naționalitatea sa. Cultură națională! Etă cuvântul, care face loc unei națiuni în șirul nêmurilor culte! Etă paladiul esistenței sale, care totodată i scrie numele în cartea nemuririi.

Cultură și naționalitate! Dar cum sê potrivește acestea? — vor întreba unii. Civilizația, ȕic dênșii, e cosmopolită. Știința n'are colorit național; noțiunile de drept, de matematică, de chemie, de fizică și de tot ce constituie știința pozitivă, sânt universale; de aceea ar fi absurd a vorbi de o aritmetică, de o logică sêu de o fizică națio-

nală. Asemenea și legile estetice sânt aceleași pentru tôte nêmurile. Cultura n'are naționalitate. Nu există dar nici cultură națională.

Este öreși-care adevër în acêsta obiecțiune. Recunöșcem, că științele esaete n'au nimic da a face cu naționalitatea; dar trebuie sê o și spunem din capul locului, că nu ele sânt fântănele, din care isvoresce cultura națională. Acêsta sê plămădesce în sângele și în creerii poporului; ese la lumină ca un ce propriu, nou, original și neasemănând la fel cu altul; sê forméză prin colectiva lucrare spirituală a unui nêm; și în cele din urmă represintă tötă gândirea, tötă aspirațiunea, tötă activitatea, tot spiritul, tot geniul unei națiuni.

Cultura națională este dar un arbore, care își are rădêcinele în sufletul, în inima, în sângele, în individualitatea spirituală și fizică a unui popor...

Întocmai ca singuraticii, au și popöarele individualitatea lor. Originea, clima, traiul, temperamentul, töte contribuiesc la formarea aceleia. Și întocmai ca între ömeni nu pot fi doi ênși de o potrivă asemeni în töte, astfel și individualitatea popörelor difere una de alta. Ceea ce pe una o înveselesce, pe alta o întristéză; ceea ce pe una o mângăe, pe alta o supëră și ceea ce pe una o încuragéză, pe alta o deprimă. Idealul uneia pöte sê fie tocmai gröza celeialalte, căci fiecare are alte bucurii și alte dureri; alte aspirațiuni și alte stavile; alte sentimente ce o însoțesc pe calea vieții; ba chiar și sentimentele comune tuturor le fac alte impresiuni, le esprimă altfel, așa cum le inspiră sângele și temperamentul, cum e individualitatea lor națională...

Amorul, de exemplu, este un sentiment universal, comun tuturor popörelor. Și totuș ce deosebire este între amorul italianului, al germanului, al francezului sêu al englezului! Fiecare iubêșce altfel, fiecare esprimă altfel sentimentul acesta. Unul e plin de foc, în vêncele lui par' că curge văpaie; altul devine melancolic și cu fața palidă suspină la lună; al treilea e vial, plin de umor și cu spirit; al patrulea cumpëtat afară din cale; al cincilea devine pessimist pentru nêfericirea lui... și așa mai departe. Într'un fel a cântat amorul Petrarca, în altul Göthe, astfel Beranger, altfel Pușkin, altfel Burus, altfel toți poetii mari. Lira lor, ce-i dreptul, cântă impresiuni individuale; dar din accentele aceleia transpare ca prin o prismă caracterul naționalității lor.

Musica este una din artele universale, care întocmai ca vorba e menită sê exprime sentimente omenești. Dar ce deosebire în felul de a-le exprima! Întocmai cum fiecare popor are limba sa, astfel își are și musica, prin care deștiinue tainele inimii. Acêsta musică variază conform temperamentului. Una e vială, alta melancolică, una ride, alta plânge; una te înalță, alta te doböră. Fiecare din aceste musice are un simbru atât de specific particular, încât trebuie sê aparțină aceluî popor, a cărui musică o ascultă, pentru ca aceea sê-ți facă impresiunea ce i produce lui. De aici urméză, că deși musica este o limbă universală, un popor abia pricepe musica celualalt.

Chiar și musica clasică ce deosebiră mari au produs! S'au format școle. Astel cunöșcem școla italiană, școla franceză, școla germană, ca sê nu mai numim altele mai mic. Donizetti și Verdi, Mayerber și Gounod, de o potrivă cu Richard Wagner sânt tot atâte colonne ale deosebitelor școle. Diferința între ele de mare; dar nici că sê pöte altfel, căci fiecare își are rădêcinele în musica poporului sên.

Și pictura! Au nu vine și ea în ajutorul tesei nöștre?! Care artă represintă mai mult naționalitatea, decât tocmai pictura?! Murillo, Rubens, Rafael, Tizian, Coreggio, Van Dych și toți mästrii mari ai penelului n'au eternisat öre pe pânză și idiomul lor național? Dar școla spaniolă,

italiană, germană și celelalte ne înfățișează tot tipuri din rassa lor. Și în timpul mai nou, tablourile lui Mateiko nu sînt ôre niște epepeie fulminante în favorul nefericitei națiuni poloneze? S'eu Verașciagin nu ne spune chiar și prin cea mai mică schiță a lui, că este russ?

Nu cred că e trebuință să invoc în favorul meu și literatura. Cine nu scie, că tocmai scriitorii aceia sînt mai mari, cari represintă mai fidel geniul națiunii lor? Începînd dela Homer, Virgil, Dante, Cervantes, Lope de Vega, Schiller, lord Byron, Victor Hugo și până ađi, un șir de giganti ai spiritului, vine să probeze acéșta.

Și în epoca modernă: Dickens, Takery, George Eliot și alții, nu ne-au făcut icóna cea mai viuă a Angliei moderne? Ohnet șeu Daudet nu zugrăvesc în romanurile lor totdeuna moravurile franceze? Sardou și Dumas fiul nu se ocupă în dramele lor cu predilectiune de cestiunile care agită societatea din care fac și ei parte? Și romanțierii ruși, atât de cetiți ađi, în frunte cu Turgenieff, Tolstoi și Dostoievski nu ne înfățișează pretutindenea numai și numai viața publică și privată a Rușilor?

Toți bărbații mari de litere, vechi și noi, filosofi, poeți autori dramatici, romanțieri, diariști șeu profesori s'au inspirat din națiunea lor natală, acésta le-a inzestrat operele cu farmecul originalității naționale, care le-a deschis calea în lumea civilisată, care le-a dat sborul să se înalțe, să devie cunoscuți și să ocupe loc între autorii mari și nemuritori. . . . Etă dar naționalitatea dănd culturei sprigin, etă naționalitatea ca mama culturei, etă cultura neputînd esista fără naționalitate. . . .

Da, domnilor și dómnelor, numai una cultură este adevărată, cea națională. Aceea care-și are rădăcina în trupina némului din care ne tragem; aceea care ținînd cont de tradițiuni, moravuri și aspirațiuni, ne învață să ne iubim națiunea și patria; aceea care-și imprimă caracterul în toate actele noastre publice și private; aceea, care inspiră autorilor, poeților și tuturor artiștilor noșiri timbrul particular al producerii; aceea care se manifestează în întreaga noastră viață, ca un ce original, propriu al nostru, ce ne deosebesce la fel de toate națiunile de pe rotogolul pămîntului și ce ne dă dreptul să ne ocupăm și noi locul în mijlocul națiunilor culte. . . . Astfel de cultură voim noi românii! . . .

Și nu ne temem, că nu vom izbuti! Originea, trecutul, aptitudinile, succesele de pân' acuma, toate ne întăresc în credința acésta. Sîntem un element cultural de prima calitate. În masele noastre, întocmai ca petrele scumpe în creeri munților, stau ascunse comóre neprețuite. Abia câte-va scóse la lumină, au pus lumea în uimire. Poesia noastră poporală este în deobște admirată, musica noastră a fost aplaudată la esposiția universală din din Paris, artiștii români au luat acolo premiile de rangul prim, țeranca română ne-a făcut din resboiul ei un tron al gloriei și plugarul nostru din Bănat ne-a creat temelia teatrului național; pretutindeni germenii classicității, pretutindeni urme și fapte, care ne îndemnă să ăicem cu mândrie:

— Est deus in nobis!

Teatrul s'a considerat totdeuna ca un organ pentru poleirea gustului, pentru propagarea virtuților și pentru respândirea simțului național.

Tragedia, — scrie Napoleon I în memoriile din insula S-ta Elena — încăldesce spiritul, înalță inima, crează eroi: prin urmare Franția datoresce lui Corneille o parte din faptele sale mărețe; și în adevăr, decumva densusul ar fi trăit în epoca mea, Paș fi făcut principe, Tragedia înaltă e școla ómenilor mari; decî principiile are datorita s'ô sprigine și s'ô respândescă.

Guvernele au și spriginit, încă din vechime și până ađi teatrele. Acest sprigin a produs pe Aeschillos, Sophocles și Euripides, pe Shakespeare și pe Molière. . . .

Rolul important al teatrului ne-a îndemnat și pe noi să formăm acésta societate pentru crearea unui Teatru Național. Decă rezultatele nu sînt în constanță cu stăruințele noastre, cauza e că sîntem avisați numai la puterile noastre și noi avem atât de multe lipse de împlinit. . . .

Cu toate aceste, avem mângăerea că nisuița noastră n'a fost zădarnică, avem o temelie sigură, dispunem de un capital, care după unii și pân' acuma este de ajuns să facem începutul pentru realizarea scopului nostru; dar după alții este mai bine să așteptăm încă cîtva timp, pentru ca apoi cu atât mai sigur și cu succes mai complet să putem atinge scopul final. . . .

Orî când va sosi însé timpul acela, putem constata încă de acuma, că prin capitalul ce'l avem, succesul e asigurat. . . .

Cu acésta impresiune vă salut, domnilor și dómnelor, și deschid adunarea generală!

Recensiune.

(Din Telegraful român).

„Prima carte de cetire și scriere“ după metoda cuvintelor normale de C. Meissner, profesor de pedagogie și director al școlei normale Vas. Lupu din Iași, și Victor Dogariu, provisor la liceul din Iași și fost revisor școlariu, este titula unei cărți, ce a apărut la Iași în tipografia națională în anul acesta și a fost aprobată de On. Ministeriu din Bucuresci.

Cartea este una din cele mai nouă aparițiuni în literatura noastră pedagogică. La prima vedere se deosebesce de alte cărți de felul ei la noi mai ales prin aceea, că pe primele pagini dela început scrisórea e în colóre albă pe hârtie neagră, întocmai precum se face scrierea pe táblița neagră.

Nu putem sci, dacă modul acesta de a înfățișa la început scrisórea elevilor începători este o invențiune a dlor autori, căci nu ni-o spun, dară întocmirea acésta încă se póte considera ca o încercare seriósă în scopul ameliorării cărților noastre de scólă. Am fi dorit, ca colóre albă a hârtiei să fi fost înlocuită prin colóre galbină închisă (Chamois), prin care se cruță mult vederea elevilor.

Cât pentru metoda, ce în carte se ia de basă pentru învățarea cetirii și a scrierii, aceea e cea mai rațională: este metoda *analitică sintetică*, pe care autorii o numesc, după germâni „metoda cuvintelor normale“. Noi, dară găsim un adevărat merit pentru acésta carte, este cu deosebire faptul, că cu ea se face încercarea de a se familiarisa și învățătorii din România cu ăisa metodă, despre care astăđi pedagogii, cu fórte puține escepțiuni, nu se mai îndoesc de loc, că nu ar fi superióră tuturor celorlalte metode.

Noi punem un deosebit accent pe faptul acesta, deóre ce nu e de mult, decând și aici la noi și mai ales în România unii pedagogi susțineau, că deși metoda analitică sintetică póte să fie bună pentru alții, pentru limba noastră însé nu ar fi potrivită. Nu va trece însé mult, așa credem, și susținătorii acéstei păreri eronate încă se vor convinge, că tocmai limba română este, pentru care se potrivesc mai bine metoda *analitică-sintetică*.

Cumcă în adevăr limba română înlesnesce mai mult decăt alte limbi aplicarea metodei numite, acésta s'a ară-

tat și continuă a se arăta dîlnic prin „Ăntăia carte de lectură și învățatură“ cu conductor de dl *I. Popescu*, carte, care a apărut în prima edițiune la anul 1870 și carea este judecată de ómenii de școlă foarte competenți, ca cea mai bună între cărțile române de felul ei. (Veđi „Fóia diecesană“ din Caransebeș Nr. 39, 40 și 42 din anul 1887, și „George Lazăr“ din Běrlad Nr. 10 din anul 1887 pag. 301—303*).

Revenind la „Prima carte de cetire“ a dlor *Meissner* și *Dogariu*, pe lângă recunoscerea meritului ei, de a fi prima încercare seriósă pentru introducerea și în România a metodei analitice-sintetice, nu putem a nu releva și unele erori, ce credem că ar fi bine să se îndrepte la a dóua edițiune.

Cea-ce nu ni se pare nimerit în esecutarea metodei este mai întăi și mai întăi, că drept „cuvinte normale“ s'au ales și nisece nume, ce nu sînt cunoscute decăt póte numai într'un ținut mărginit d. e. „holub“, „apar“ etc., pe când cărțile de școlă au să introducă pe elevi, în limba înțelėsă și vorbită de toți românii, sau cel puțin de majoritatea lor, și să nu cultive provincialisme. Apói ca defect trebuie să se considere și aceea, că unele figurí, prin cari să înfațisěză obiectele, ale căror nume s'au luat ca „cuvinte normale“ sînt astfel esecutate, încăt nu numai micii elevi, dar chiar și ómenii mari nu ar sci ce reprezintă, dacă nu ar ceti numele acelor obiecte scrise sub ele. Și trebuie însemnat, că atăt „cuvintele normale“ căt și obiectele ce sînt reprezentate prin acelea, precum și figurile lor, trebuie să se póta bine cunoșce.

Almintrelea nu ar fi observat principiul fundamental al metodei analitice-sintetice: de a duce pe elevi dela cunoscut la necunoscut.

O eróre nu neînsemnată comit dnii autori și prin aceea că, precum se vede din precuvěntare, dnilor nu consideră așa numitele „cuvinte normale“ de aceea, ce ele au să fie: de mijlóce, de substrate menite de a fi supuse analisărei, pentru de a să scóte din ele pe rěnd sonurile limbei. Dnii autori pe pagina primă dic, că „terminănd studiarea cuvintelor normale, scolarii trebuie să scie ceti și scrie“. Dar față de acelea cuvinte nu póte fi vorbă de nici o studiere. Acelea cuvinte după-ce s'a scos din ele sonurile limbei, pot să fie și uitate, deóre ce nu ele sînt lucrurile principale, ci sonurile și semnele acestora, literile. Făcěnd o aseměnare, am putea dice, că cuvintele normale sînt cojile, în care să află simburii.

Trecănd peste alte erori mai mici, vom mai reflecta încă numai la una și vom termina. Chiar la început în precuvěntare se dice: Cele mai multe din abecedarele noastre sînt lucrute după metoda *scriptolegă* foarte puțin numai după metoda așa numită a „cuvintelor normale“ sau *analitico-sintetică*. În dicerea acésta se repetă cuvěntul pocit „*scriptolegă*“, ce constă din dóuě cuvinte stricate, fără de nici un înțeles și care s'a furișat în limba noastră, traducěndu-se de unii în mod servil cuvěntul germăn „schreib-

*) „Cartea scolariului începătoriu publicată în a V-ia edițiune la București în librăria Ioaniciu de Basile Haram este numai un plagiat după „Ăntăia zarte de lectură a dlui I. Popescu“, ceiace se vede din faptul, că aprópe tóte „cuvintele normale“ sînt tot cele din cartea dlui I. Popescu.

lesc“ și din acel barbarism s'a format prin derivațiune un alt barbarism pare că și mai încornorat: cuvěntul „*scriptologie*“ în loc să se dică „*metodă legografică*“ sau *metodă*, după care să învăț cetitul seriind. Dar să nu ne oprim la nomenclatura acésta nefericită, carea sperăm, că să va elimina ea singură din limba noastră. Frórea, ce voim să relevăm aici este, că metoda *analitică-sintetică* să consideră de dnii autori ca opusă metodei *lego-grafice*, pre când acésta din urmă nu este decăt o metodă între-gitóre a celei dintăi, deóre-ce cetirea să póte învăța și s'a și învățat într'una cu scrierea și când să procedea dela litere singuraticice, după anticuata metodă nominală (a slovenirii sau literisării) și când să procedea dela sonuri, după metoda fonetică, și în fine și când să procedea dela cuvinte, după metoda analitică-sintetică, (veđi *Geschichte der Methodik des deutschen Volksunterrichtes*, tomul II. pag. 400, de Kehr, Gotha 1879.)

Recensentul cărții din discusiune, dl *C. Dimitrescu* în raportul său cătără On. Ministeriu din București susține, că lucrarea dlor *Meissner Dogariu* e superióră încercărilor de până acum, făcute în limba română, prin faptul, că a pětruns mai bine adevěratul scop al acesteii metode. Noi, după cum din cele espuse să póte înțelega, nu putem admite afirmațiunea acésta a dlui *Dimitrescu*, și ne am cređut datorii, a semnala în cartea dlor *Meissner Dogariu* mai multe scăderi și erori esențiale, ce derógă mult metodei *analitico-sintetice* și cari am dori să se îndrepte în interesul învățăměntului și chiar al dlor autori. X.

Varietăți.

Studiul și viéța practică. Cetim în „Tribuna“: În timpul mai din urmă s'au vėđut adese-orí casurí, că absolvenții de gimnasiu să aplică bucuroși la maestrie, în loc să deé gónă după jură și tehnică. Acésta să observă mai bine la studenții sași, care sînt convinși, că bunăstarea materială ađi zace în comerciu și industrie. Așa aflăm în „Gross-Kokler Bote“, ca dintre abiturienții gimnasiului din Sighișóra, în véra acésta 4 înși s'au aplicat la comerciu și industrie.

Dile critice în 1890. *Rudolf Falb* a publicat un cãlindariu al dílelor critice pe anul viitoriu. Étă dílele: De prima ordine 20 Ianuarie, 19 Februarie, 20 Martie, 31 Iulie, 30 August, și 28 Septemvre. De a dóua ordine: 5 și 19 Aprilie, 4 Maiu, 3 Iunie, 4 Iulie, 13 Octomvre, 12 Noemvre, și 12 Decemvre. De a treia ordine: 6 Ianuarie, 5 Februarie, 18 Maiu, 17 Iunie, 17 Iulie, 15 August, 14 Septemvre, 26 Noemvre și 26 Decemvre.

Iconari rusești. Cetim în „Telegraful român“ din București: Dl *Popov*, marele comerciant din Moscva, a organizat o companie de 273 iconari, care plēcă dílele aceste din Moscva în Peninsula-Balcanică pentru vėndarea produselor picturii rusești. Acești iconari plēcă cu o marfă în valóre de preste 70.000 ruble.

Înmormentări barbare. Sub acest titlu cetim în „N. Politisches Volksblatt“ Nr. 268 din acest an următórele: În părțile de jos ale Seghedinului să pare a domni stări adevěrat păgăne, unde locuitorii maerelor (*tanya*) își

ingrăpă morții lor fără vre-o ceremonie religioasă. Ei nu invită la mort nici pe vizitatorul de morți, nici pe preot și îi ingrăpă la așa numitul colnic *Szatymás**). Stările acestea fără de lege s'au adus la discuțiune în conferința de cri (28. Sept. n.) a preoțimii din Seghedin. Preotul (rom. cath.) președinte, împreună cu deputatul dietal Ioan Ivánkovits în urmarea acestui comunicat din încredințarea conferinței au îndreptat către magistratul orașului recercarea, a face pași energici contra acestui mod sclerată de înmormântare.

Himen. Tinerul cleric absolut de Caransebeș *Solomon Petrescu*, fiul răposatului preot din Scăiuș, ș'a încredințat de viitorul sa soție pre gingașa d-șoră *Catița Popescu* din Ianova, fiica dlui preot de acolo. Cununia s'ea va serba Duminecă în 13/1 Octomvre a. c. Dorim tinereii părechii cea mai fericită viață conjugală! — *I. N.*

Anticități interesante au fost găsite cu ocaziunea săpăturilor la facerea unui nou stăvilă în Török-Becse din Torontal. S'ea găsit un șold foarte mare de mamut, în apropierea acestuia diferite oșe de animale, scări străvechi de șca, un lanț de bronz și două căldări grele de metal. Lucrurile găsite s'ea păstrează deocamdată în cancelaria societății riverane de apărare din Török-Becse.

Otrăvire de strychnină. Din *Timişóra* s'ea eserie, că locuitorului din Lugos Samoilă Deutsch și nevastei sale li-s'au făcut rău înainte de asta cu două zile, după ce au consumat o cutie cu conzerve de carne, pe care li-a cinstit'o un corporal de artilerie. La început nu dădura atențiune indispoziției, dar' când li-se făcu și mai rău, aduseră un medic. Acesta a constatat *otrăvire de strychnină*. Părcchia s'ea află între morțe și viață, de cumva nu a murit deja.

Provocare.

Următoarele comune bis. care până acuma n'au solvit abonamentul la „*Foia diecesană*“ atât pe anii trecuți, cât și pe anul curent sânt pofite a trimite cât mai curând suma restantă însemnată mai jos la administrațiunea acestei foi și anume:

Pe anii 1886, 1887, 1888 și 1889 à 5 fl. = 20 fl. comuna: Buchini, Brebul, Bauloc, Brănești, Biniș, Berzasca, Bogaltin, Cireșa, Clopodia, Chevereșul-mare, Cadar, Cup-tóre (pttratul Mehadia), Cărbunari, Ciuchiciu, Dezești, Dălinești, Drinova, Dragșina, Duleu, Dubosu, Făget, Forasesti, Forotic, Folea, Furdia, German, Globurën, Groovaț, Jidovini, Jupanesci, Macoviște, Margina, Maidan, Mehadia, Mircovaț, Moniom, Mutnicul-mare (școla), Naidaș, Ohababistra, Oloșag, Povergina, Retișor, Recița-rom., Sgribești, Sichevița, Șopotul-vechiu, Stamora-rom., Surducul-mare, Tapia, Valeapail, Valişóra, Verciorova, Vlaicoveț, Zolt.

Pe anul 1886 sem. II. 1887, 1888 și 1889 17 fl. 50 cr. comuna: Percosova, Sinersig.

Pe anii 1887, 1888 și 1889 à 5 fl. = 15 fl. comuna: Bujor, Bozovică, Bolvașnița, Boldur, Bichigi, Bise-

*) În apropiere este stația călei ferate. Trad.

rica-albă, Cliciova, Crivina, (Făget), Curtea, Cornea, Ciuchiciu (școla), Dalcă, Dragomirești, Ghêrbovet, Gornia-Iubcova, Harmadia, Iabuca (pprbtl Vêrset), Jersig, Jitini, Iliada, Lăpușnic, Straja, Marga, Macedonia, Oravița-rom., Petrosa, Pervova, Pecenișca, Poganești, Putna, Rusova-veche, Ruginos, Sasca-rom., Sadova-nouă, Sêlbăgel, Sintesci, Sêrbova, Socolari, Srediștea-mică, Surducul-mic (școla), Tolvadia, Topleț, Unip, Valea-mare, Văliug, Voislova, Vraniu, Vrăniut, Vervești, Zorlentul-mare, Zorlentul-mic.

Pe anul 1887 sem. II. 1888 și 1889 12 fl. 50 cr. comuna: Iertof, Omor, Vărădia.

Pe anii 1888 și 1889 à 5 fl. = 10 fl. comuna: Agadiciu, Apadia, Brézova, Berliște, Borloveni noi, Barbosu (școla), Bocșa-rom. (școla), Crivina (pprbtl Lugos), Cebza, Crécima, Coștei (pprbtl Vêrset), Căpêt, Cerova, Călnic, Căvâran, Ciclova-rom., Cacova, Corne-vea, Comoriște, Giulvez, Gertenis, Gaiul-mic, Hodoș, Iaz, Iam, Jupană, Lăpușnicel, Mêrul, Moravița, Marcovêt, Mercina (oficiul pppsc), Orșova, Oravița-mont., Petromau, Răcășdia, Răchitova, Romănești, Rusca, Rugi, Sacoșul-ung., Soceni, Șdióra Teregoa, Temeresci, Têrnova, Tefaniu-mic, Tincova, Uzdin, Valcadeni, Vasiova, Verneș, Visag, Vucova.

Pe anul 1888 sem. II. 2 fl. 50 cr. comuna: Petrovoselo.

Pe anul 1889 5 fl. comuna: Bătesci, Bănia, Bocșa, rom., Bucosnița, Borlova, Birda, Bazești, Bucovêt, Buziaș, Berini, Bogodintă, Borloveni-vechi, Birna (școla), Cârpa, Ciuta, Cerna, Cubin, Coronini, Ciclova-mont., Calina, Coșava, Dalboșet, Denta, Doelin, Doman, Domașnea, Ezeriș, Feneș, Ferendia, Furlug, Fizeș (școla), Gavosdia, Glîmboca, Gladna-rom., Grebenaț, Hezeriș, Hitias, Honoris, Iamul-mic, Iablanita, Jebel, Ilova, Jupa, Jnrjova, Luncavița, Luncani, Logojel, Logoj (oficiul pppsc), Maciova, Mercina, Mehadica, Moceris, Mutnicul-mare, Nicolintă (Panciova), Nicolită (Biserica-albă), Obreja, Ohabamutnic, Ofcea, Ogradena, Opatița, Petrosnița, Partos, Pătaș, Petnic, Petrilova, Potoc, Poiana, Prisaca, Prigor, Racovița, Ramna, Remetea-Poganieci, Recița-mont., Rusberg, Rueni-Turnu, Rusova-nouă, Sarazani, Sacoșul-ung., Satunou, Sculea, Seceni, Seleuș, Sêcaș, Șipet, Slatina (Biserica-albă), Silagi, Scăiuș, Șopotul-nou, Șosdia, Solcița, Silha, Susani, St. Ianăș, Tincova, Togir, Tomești, Uliuc, Valeaboului, Var, Verendin, Voiteg și Zagujeni.

Pe anul 1889 sem. II. 2 fl. 50 cr. comuna: Bocșamont., Fizeș și Herendești

Rugăm cu totdeadinsul pe *onorata preoțime și onoratele comitete parochiale* ale comunelor restante se binevoacă a lua în considerațiune, că spesele tipăririi acestei foi, care are a implini o lacună adênc simțită în viața noastră bisericescă și școlară, sânt considerabile și că acelea trebuie s'ea solvăm odată tipografiei. Decî repetim rugarea pentru deportare restanțelor după puțină cât mai curând.

Administrația foiei diecesane.

